

VERBINDING VOORTGEZET ONDERWIJS EN JEUGDHULP IN EEMLAND

ADVIES APRIL 2016

INLEIDING

Met de invoering van Passend Onderwijs in 2014 en de decentralisatie van de zorg voor jeugd naar gemeenten in 2015 is er veel veranderd in de manier waarop ondersteuning voor leerlingen, jongeren en gezinnen wordt georganiseerd.

In de regio Eemland is de afgelopen twee jaar onderzocht hoe passend onderwijs en jeugdhulp het beste op elkaar kunnen aansluiten. Daarbij zijn enkele uitgangspunten voor samenwerking tussen onderwijs en gemeenten benoemd. Het schooljaar 2015/2016 is gebruikt om de samenwerking in de praktijk uit te proberen, en al doende tot een heldere en effectieve werkwijze te komen.

Passend onderwijs en de transitie jeugdzorg delen dezelfde doelstellingen:

- vaststellen van ondersteuningsbehoeften samen met jongere en de ouders (in plaats van praten 'over');
- snel én nabij bieden van ondersteuning;
- integrale ondersteuning vanuit onderwijs en hulpverlening (in plaats van specialistische hulp voor geïsoleerde problemen)
- de behoeften van jongeren en ouders zijn leidend (in plaats van indicatiecriteria);
- ondersteuning brengen naar mensen (in plaats van mensen naar ondersteuning).
- daar waar zorgen signaleerd worden, bepalen wat nodig is

In de Eemland-gemeenten vormen sociale (wijk)teams de spil in de nieuwe zorgpiramide: een belangrijk deel van de jeugdhulp wordt vanuit die teams uitgevoerd en zij leggen de verbinding naar (en zijn toegangspoort tot) specialistische jeugdhulp. Ook werken zij samen met de Jeugdbescherming (Samen Veilig) als drang of dwang nodig is. Vanaf 2013 waren in diverse wijken van Amersfoort al sociale (wijk)teams actief, vanaf najaar 2014 in alle wijken en alle regiogemeenten¹. Op deze manier beogen de gemeenten snellere en betere jeugdhulp te kunnen bieden dan in het oude stelsel. Aansluiting tussen jeugdhulp en voortgezet onderwijs gaat dus vooral over aansluiting tussen de sociale wijkteams en de scholen.

Scholen hebben de afgelopen jaren in het implementeren van Passend Onderwijs veel gedaan aan het versterken van hun interne zorgstructuur. Samenwerkingsverband V(S)O Eemland heeft gekozen voor een systematiek waarbij zoveel mogelijk ondersteuning binnen het regulier onderwijs geboden wordt, zonder dat scholen of leerlingen afhankelijk zijn van specialistische voorzieningen. Zo zijn alle voormalige cluster 4-Ambulant Begeleiders nu in de scholen ondergebracht. Deze AB-ers hebben allemaal een stevige positie binnen reguliere scholen gekregen. Orthopedagogen in dienst van de scholen of ingehuurd door de scholen worden goed benut bij screening aan de poort, zodat een leerling zoveel mogelijk direct op een voor hem of haar passende school terecht komt en er direct een beeld is van de begeleiding die hij of zij daar nodig heeft.

Gemeente- en schoolbesturen overleggen met elkaar over de afstemming tussen beide transitie. Voor dit op overeenstemming gericht overleg (OOGO) bestaat een wettelijk kader.

¹ Bijlage 1: overzicht van alle sociale wijkteams van de regiogemeenten die samenwerken met scholen en scholen van het Samenwerkingsverband Eemland

DOORLOPEN PROCES

Vanaf begin 2014 is gewerkt aan het vormgeven van een nieuwe samenwerking tussen VO-scholen en diverse betrokkenen bij de jeugdhulp. In wijken of regiogemeenten waar sociale wijkteams werden opgericht, is contact gelegd vanuit dit team met de scholen en overige partners in de zorg voor jeugd op de scholen (met name individuele leerlingbegeleiders, jeugdverpleegkundige of jeugdarts en leerplichtambtenaar). Daaruit ontstond soms een goede samenwerking. Er was echter ook behoefte aan wat meer kader om de samenwerking vorm te geven, zowel vanuit scholen als wijkteams als overige partners.

ZAT NAAR VOREN

Gedurende kalenderjaar 2014 is op een beperkt aantal scholen de pilot “ZAT naar voren” uitgevoerd. Deze pilot richtte zich op het vroegtijdig en snel bieden van de juiste hulp aan deze leerlingen. De sociale wijkteams waren hier nog niet bij betrokken. In het (‘traditionele’) ZorgAdviesTeam komen betrokkenen bij de zorg voor leerlingen (destijds in ieder geval de zorgcoördinator, medewerker Bureau Jeugdzorg, jeugdverpleegkundige of jeugdarts, leerplichtambtenaar en individueel leerlingbegeleider SOVEE) periodiek bij elkaar om zorgleerlingen te bespreken. Via ZAT naar voren is geprobeerd een werkwijze te ontwikkelen waardoor de meer ingewikkelde ondersteuningsvraag van de leerling/ouders en school eerder wordt onderkend en de juiste ondersteuning effectief wordt ingezet. De uitkomsten van de pilot leverden ingrediënten voor de te ontwikkelen werkwijze tussen V(S)O en jeugdhulp in de gedecentraliseerde situatie vanaf 1 januari 2015: hoe kan de samenwerking tussen VO en wijkteams het beste worden georganiseerd zodat snel de juiste ondersteuning aan leerlingen/ouders kan worden geboden?

ZAT naar voren werd gewaardeerd door zowel leerlingen, ouders als scholen, omdat:

- er minder werd geproblematiseerd, eerder genormaliseerd (‘hoort erbij’) en zondig werd de leerling en zijn/haar ouders snel en effectief geholpen
- docenten zich snel ondersteund voelen in hun zorgen om een leerling (direct bespreken)
- schooluitval werd verminderd
- communicatie tussen school, ouders en leerling sneller op gang kwam
- scholen zich bewust werden van het belang van volgen van de interne zorgroutes (PM-denken)
- rol van de zoco werd helder, doordat hij/zij ‘gedwongen’ werd de juiste hulpvraag te stellen en hij/zij ook anderen (bv. de mentor) daarop aanspreekt. Behoefte aan juiste hulpvraag is groter doordat de jeugdhulpverlener direct met passende vraag aan de slag moet. Hierdoor werden hulpvragen ook regelmatig teruggelegd bij school, wat de grens tussen onderwijs en zorg duidelijker maakt.

PLAN VAN AANPAK

Na intensief overleg tussen het SWV V(S)O Eemland en de gemeenten over de aansluiting tussen VO en jeugdhulp is in 2014 een gezamenlijke werkgroep opgericht. Deze werkgroep heeft een Plan van Aanpak opgesteld welke is bekrachtigd in het OOGO.

In het Plan van aanpak is de werkwijze beschreven met daarbij een planning. Er zijn twee voortgangsrapportages opgesteld in mei en november 2015².

² Bijlagen 2,3 en 4: Plan van Aanpak met planning, Voortgangsrapportages van mei en november 2015 met bijgestelde planning.

VARIANTEN

Naast de opbrengsten vanuit de pilot ZAT naar voren en de gezamenlijke doelstellingen van Passend Onderwijs en Transitie jeugdzorg, heeft de werkgroep de volgende uitgangspunten geformuleerd voor een samenwerkingsmodel:

- korte directe lijnen tussen de scholen en de zorg voor jeugd (sociale (wijk)teams)
- snelheid van handelen
- leveren maatwerk
- preventief werken
- werken met vertrouwde contacten
- vermindering bureaucratie
- leerplicht en de jeugdarts/ jeugdverpleegkundige behouden hun eigen specialistische rol en interverniëren op hun eigen vakgebied

Gedurende het proces is een basismodel met twee varianten benoemd die aan deze uitgangspunten voldoen.

Basismodel

In dit model werkt de VO contactpersoon op het grensvlak tussen onderwijs en jeugdhulp. Hieronder de uitgangspunten van het basismodel:

- een contactpersoon voor de school uit het sociale (wijk)team van waar de school staat;
- de contactpersoon kan de school ondersteunen bij kwesties rond sociaal-emotionele ontwikkeling, gedrag, werkhouding en motivatie;
- als ondersteuning thuis nodig lijkt, meldt de school dit bij de contactpersoon; hij of zij is de linking pin naar andere sociale (wijk)teams en zo nodig specialistische vormen van jeugdhulp;
- contactpersonen van het sociaal (wijk)team zijn lid van het VO-Leerteam, waarin zij leren van en met elkaar.

Variante Scharnierfunctie

In deze variant werkt een professional (schoolmaatschappelijk werker of (voormalig) individuele leerlingbegeleider) op het grensvlak tussen onderwijs en jeugdhulp.

Variante School als werk- en vindplaats

In deze variant is het sociale (wijk)teamlid (de jeugdhulpverlener) fysiek aanwezig op school gedurende meerdere dagdelen per week. Het doel van de fysieke aanwezigheid is dat de zorg meer in de school plaatsvindt dan in het basismodel.

Ontwikkeling varianten

Het was de bedoeling dat op een aantal van tevoren bepaalde scholen de varianten zouden worden uitgetoetst zodat de werkgroep de effectiviteit daarvan kon vergelijken. Rond de zomer van 2015 bleek echter dat scholen die een variant zouden uitproberen dat niet precies deden zoals beschreven en scholen die niet hadden aangegeven een variant uit te proberen toch hun eigen invulling gaven aan het basismodel. Dit gebeurde dan ook regelmatig in samenspraak met hetzij de contactpersoon van het wijkteam, hetzij de ILB-er, soms met allebei. Kortom: scholen waren op zoek naar hun eigen samenwerkingsmodel.

De werkgroep heeft toen besloten zo goed mogelijk zicht te krijgen op alle varianten die werden uitgetoetst. Daartoe is een monitor uitgezet met als doel helder te krijgen: "wat werkt". Deze monitor is eind 2015 uitgezet en in maart 2016 weer. Alle scholen en contactpersonen hebben deze enquête ingevuld. Via panelgesprekken met enkele zorgcoördinatoren en contactpersoon-wijkteamleden kon de werkgroep de cijfermatige resultaten nog beter duiden.

Daarnaast is het VO-leerteam, waarbij alle wijkteamleden die de rol van contactpersoon op een VO-school vervullen, om ongeveer vier keer bij elkaar geweest afgelopen jaar om hun rolinvulling te bespreken en van elkaar te leren. Het leerteam wordt geleid door één van de werkgroepleden. De ILB-ers van SOVEE, leerplicht en de GGD zijn ook uitgenodigd om hun rol in de zorgstructuur en de samenwerking te bespreken. Ook heeft de werkgroep diverse gesprekken gevoerd met leerplicht, GGD en SOVEE over hoe zij hun rol zien in de zorgstructuur op het voortgezet onderwijs. Daarnaast voert het samenwerkingsverband periodieke gesprekken met zorgcoördinatoren en directies en besturen waarin ook de samenwerking met jeugdhulp/wijkteams aan de orde komt.

De diverse gesprekken, de uitkomsten van de monitor, de bijeenkomsten met het leerteam en alle andere signalen die de werkgroep bereikten, hebben geleid tot een beeld van 'wat werkt' in de samenwerking tussen VO en jeugdhulp.

MONITOR

Er is een online vragenlijst uitgezet (monitor) bij zorgcoördinatoren en contactpersonen van sociale (wijk)teams op de scholen in november 2015 en maart 2016. De gegevens die daaruit kwamen, hebben we verrijkt met panelgesprekken met zorgcoördinatoren en sociale (wijk)teamleden en ILB-ers³.

Wat blijkt:

- scholen en contactpersonen zijn tevreden over de samenwerking met de contactpersoon van het wijkteam;
- scholen zijn ook tevreden over de samenwerking met de individueel leerlingbegeleider;
- scholen kiezen niet altijd bewust tussen de contactpersoon van het wijkteam en de ILB-er bij zorgvragen. Bij het inschakelen van de ILB-er gaat het vaker om een motivatieprobleem of bijv. het versterken van eigenwaarde; bij het inschakelen van het wijkteam zijn er vaak zorgen over de thuissituatie van een leerling;
- scholen weten wel goed waar ze de jeugdverpleegkundige voor inschakelen: met name bij langdurige of frequente absentie met onduidelijke oorzaak;
- scholen zijn tevreden over de hoeveelheid tijd die het sociaal wijkteam beschikbaar heeft voor school (2 tot 4 uur per week) en over de bereikbaarheid;
- in de panelgesprekken als aanvulling op deze monitor is gebleken dat aanwezigheid van zowel een wijkteamlid als een ILB-er op school, leidt tot ingewikkelde rolafbakening. Voor één van beide is het dan ingewikkeld ook een zinvolle plek te verwerven. In de meeste gevallen betreft dit het wijkteamlid omdat deze er het laatste aan is toegevoegd;
- scholen hebben veel behoefte aan iemand die de verbinding kan leggen met de (juiste) jeugdhulp.

VO-LEERTEAM

Vier keer is het zogenaamde leerteam, bestaande uit de contactpersonen van de sociale (wijk)teams op de scholen, bij elkaar geweest (waarbij de werkgroepleden aanwezig waren). Op alle bijeenkomsten hadden de teamleden de gelegenheid te vertellen hoe zij de samenwerking op de scholen ervaren en zijn best practices uitgewisseld. O.a. de samenwerking met de zorgcoördinatoren en mentoren, hoe verwerf je je een plek, hoeveel tijd ben je beschikbaar, hoe ga je om met privacy zijn besproken. Onder andere is geconcludeerd dat wijkteams alerter kunnen zijn op het informeren van scholen als zij gezinnen begeleiden met leerlingen van die school (na toestemming van de ouders).

³ Bijlagen 5 en 6: de resultaten van de monitor met een toelichting op de resultaten

Eén bijeenkomst was samen met de individueel leerlingbegeleiders. Doel hiervan was elkaar en elkaars werkwijze te leren kennen zodat men van elkaar kan leren en bewust kan inzetten bij bepaalde hulpvragen vanuit de scholen. O.a. in deze bijeenkomst bleek dat;

- de leerlingbegeleiders aanvullende kennis hebben t.o.v het wijkteamlid met betrekking tot onderwijs en onderwijsroutes en zich gemakkelijk bewegen binnen de school;
- de wijkteamleden meer gewend zijn in de thuissituatie 'binnen te komen' en alle leefgebieden van het hele gezinssysteem te betrekken;
- er veel overlap is tussen wat leerlingbegeleiders en wijkteamleden kunnen en doen op de scholen en voor en met de leerlingen;
- met name tijdens zorgoverleggen op scholen waar beiden aanwezig zijn, de dubbeling goed gevoeld wordt.

Op een andere bijeenkomst is hetzelfde overleg gevoerd met de jeugdverpleegkundigen en leerplichtambtenaren. Rol- en taakafbakening bleek daarbij gemakkelijker: jeugdverpleegkundigen of jeugdartsen hebben een belangrijke preventieve rol omdat zij in bepaalde leerjaren alle leerlingen zien. Daarnaast worden ze effectief ingeschakeld bij vage klachten die een mogelijk medische oorzaak hebben (en soms leiden tot frequent verzuim). In deze bijeenkomst bleek ook dat een sterk 'vierkant' van samenwerking tussen zorgcoördinator, wijkteamlid, leerplichtambtenaar en jeugdverpleegkundige van belang is om zo vroeg mogelijk de juiste interventies te doen. Zo kan het verergeren van de problemen vaak voorkomen worden en kan de hulpverlening vaak nog op school worden vormgegeven.

CONCLUSIES OVER WAT WERKT

Als werkgroep hebben we sinds 1 januari 2015 goed gevolgd wat er gebeurde in de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. In de praktijk bleek dat geen enkele school precies de varianten uitvoerde zoals we die van tevoren hadden bedacht. Daarom zijn we in onze observaties op zoek gegaan naar de werkzame ingrediënten.

Op basis van al deze gesprekken en uitkomsten van de monitor, kunnen de volgende conclusies worden getrokken over wat werkt in de samenwerking tussen scholen en sociale (wijk)teams⁴.

- Kaderstellend

De samenwerking tussen scholen en sociale (wijk)teams is situatie- en persoonsafhankelijk. Professionals die elkaar vinden, maken afspraken op basis van maatwerk. Het beleid en de organisatie vanuit de gemeente en schoolbesturen moet kaders bieden, waarbinnen verschillende samenwerkingsvormen mogelijk zijn.

- Het basismodel werkt

Werken met een vaste contactpersoon, die de school en de mensen die betrokken zijn bij de ondersteuningsstructuur van school, steeds beter leert kennen leidt voor zowel scholen als sociale (wijk)teams tot tevredenheid. De contactpersoon legt zo nodig de verbinding met het sociale (wijk)team waar de leerling woont. Gaandeweg ontstaan ook directe relaties tussen school en andere sociale (wijk)teams en dit verloopt prima. Het is voor de scholen geen extra last dat zij te maken hebben met meerdere sociale (wijk)teams voor hun leerlingen.

⁴ Bijlage 7: processchema verbinding VO en Jeugdhulp

- Duidelijke rolverdeling

Scholen begeleiden leerlingen op weg naar diplomering; het sociale (wijk)team begeleidt jongeren en ouders als het gaat om opvoeding en gezondheid. Deze rolverdeling tussen beide sectoren is duidelijk. De afstemming en samenwerking heeft aandacht nodig.

- Succes van de samenwerking is persoonsafhankelijk

Het succes van de samenwerking tussen scholen en sociale (wijk)teams is situatie- en persoonsafhankelijk. Professionals die elkaar vinden, maken afspraken op basis van maatwerk. Het is van belang dat scholen de contactpersonen een plek gunnen gelieerd aan hun ondersteuningsstructuur en hen benutten als er zorgen zijn m.b.t. leerlingen. De mate waarin dit gebeurt, blijkt vooral afhankelijk van personen (zowel vanuit de sociale (wijk)teams als de scholen). Dit geldt ook voor de samenwerking tussen leerplicht, jeugdverpleegkundige/ jeugdarts, contactpersoon en zorgcoördinator. Als deze professionals elkaar goed weten te vinden, zijn er korte lijnen, snelle (en preventieve) interventies en effectieve hulp mogelijk.

- Aanwezigheid sociale (wijk)teamlid op school werkt

Scholen en sociale (wijk)teams die ervoor gekozen hebben om het sociale (wijk)teamlid wekelijks aanwezig te laten zijn op school zijn meer tevreden over de samenwerking dan scholen die het sociale (wijk)teamlid op afroep op school laten komen. Een vaste en frequente aanwezigheid op school leidt ertoe dat sneller hulp kan worden ingezet die kortdurend kan blijven en vaak ook op school kan worden gegeven, in nauwe samenwerking met bijvoorbeeld de mentor of zorgcoördinator. Ook is een dergelijke aanwezigheid voor ouders laagdrempelig en bovendien leidt het tot goede contacten met de jeugdverpleegkundige (zeker als zij op hetzelfde moment aanwezig is op school).

- Rol ZorgAdviesTeam (ZAT)

Scholen en sociale (wijk)teams zoeken samenwerking vanaf het moment dat vermoed wordt dat in verschillende leefsferen van een jongere ondersteuning en hulp nodig is. In het ZAT zoals dat gebruikelijk was, werd samenwerking pas gezocht als onderwijsinterventies onvoldoende effectief bleken te zijn. Op gezette tijden (bv. één keer per zes weken) werden individuele leerlingen waarover zorgen bestaan, besproken met de ZAT-deelnemers (zorg coördinatie, leerlingbegeleider SOVEE, soms wijkteamlid, leerplichtambtenaar, jeugdverpleegkundige) .

De meeste scholen groeien nu toe naar een model waarop een multidisciplinair overleg snel en op de korte lijn wordt georganiseerd met partners die iets kunnen toevoegen voor betreffende leerling. Doen wat nodig is op het moment dat dat nodig is dus.

Het periodieke overleg tussen de zorgpartners rond de school vindt dan nog enkele keren per jaar plaats met het oog op het verbeteren van de samenwerking en elkaar informeren over werkwijzen of bijvoorbeeld het verloop van het schoolverzuim of uitkomsten op hoofdlijnen van het periodieke GGD-onderzoek maar er worden geen of nauwelijks individuele leerlingen besproken. Dit is passend bij de doelstellingen van Passend Onderwijs en transitie Jeugdhulp (zie inleiding bij deze notitie). De behoefte aan een dergelijk overleg is er ook omdat leerplicht en GGD geen onderdeel uitmaken van het wijkteam.

Of het ZAT wel of niet wordt voortgezet en in welke vorm is een keuze van de school zelf. De werkgroep geeft hierover geen adviezen. Wel zien we dat zowel contactpersoon wijkteamlid als ILB-er tijd besteden aan het reguliere ZAT in de traditionele vorm die in onze ogen effectiever besteed kan worden.

- Rol scharnierfunctie

De samenwerking en afstemming tussen onderwijs en jeugdhulp verloopt goed als de functionarissen het onderwijs goed kennen en ingebed zijn binnen de nieuwe zorgstructuur. Op deze manier is de schakelfunctie naar de specialistische hulp gewaarborgd indien noodzakelijk.

- Scharnierfunctie is nodig

In het overleg rond leerlingen is het nodig dat een professional de rol op zich neemt om onderwijs en jeugdhulp met elkaar te verbinden. In sommige gevallen ligt die rol bij de contactpersoon van het sociale (wijk)team; betrokkenen zijn daarover tevreden. In sommige gevallen ligt die rol bij de individuele leerlingbegeleider; ook daarover bestaat dan tevredenheid. Bij de start van dit proces was er veel zorg bij scholen dat zij 'hun' leerlingbegeleider zouden gaan missen. Daarom heeft de werkgroep veel aandacht besteed aan de rol van de individuele leerlingbegeleider: wat doen zij precies en wat maakt dat hun inbreng door veel scholen zo goed wordt gewaardeerd? En vervolgens: welke positionering waarborgt deze meerwaarde het beste in het nieuwe stelsel?

Op de meeste scholen waren in de afgelopen proefperiode (2015 en deel van 2016) zowel de individuele leerlingbegeleider als de contactpersoon actief in het gebied tussen scholen en gespecialiseerde jeugdhulp. Daarover zijn betrokkenen minder tevreden: men loopt elkaar vaak in de weg, scholen weten niet bij wie ze moeten zijn (en kiezen dan degene die men het beste kent en al goede ervaringen mee heeft). Het hangt van de situatie af en van de personen wie welke actie onderneemt en taken krijgt; een onderbouwde keuze maken wie in welke situatie het beste om ondersteuning gevraagd kan worden blijkt lastig.

Omdat de beide rollen (individuele leerlingbegeleider en contactpersoon sociale (wijk)team) niet identiek zijn maar elkaar wel voor een groot deel overlappen, bevelen we hieronder aan deze beide rollen in één persoon te verenigen. We hebben gedestilleerd uit alle gesprekken dat de kerntaak van degene die deze rol vervult is: onderzoeken wat er nodig is om het schoolse probleem op te lossen en zonodig de brugfunctie naar jeugdhulp vervullen.

- VO leerteam

Het is voor de contactpersonen belangrijk dat zij aan de ene kant goed ingebed zijn in de samenwerking binnen de sociale (wijk-)teams; als deze inbedding opdroogt of overloopt, komt de schakelfunctie naar specialistische hulp in het gedrang.

Het blijkt ook zinvol dat de contactpersonen elkaar helpen en aanscherpen in hun werk in en voor scholen en daarvoor een platform hebben. De rol op het snijvlak van onderwijs en jeugdhulp is voor veel sociale (wijk)teamleden nieuw. Dit platform is het VO leerteam. We concluderen ook dat dit platform doorontwikkeld moet worden om echt tot professionele uitwisseling en collegiale consultatie te komen. Ook kan in dit VO leerteam de samenwerking met leerplecht en GGD (schooloverstijgend) besproken worden.

ADVIES

Op basis van de ervaringen in het afgelopen jaar en de bevindingen die hierboven zijn aangegeven, doet de werkgroep het volgende advies.

ZORG VOOR ÉÉN PROFESSIONAL DIE DE BRUG TUSSEN ONDERWIJS EN JEUGDHULP EFFECTIEF INVULT

Er zijn in de huidige situatie zowel individuele leerlingbegeleider als contactpersonen van sociale (wijk)teams die deze rol kunnen vervullen. Het is niet effectief en efficiënt om deze beide functionarissen naast elkaar op de as tussen school en sociale (wijk)team te laten werken. Zoals bij de conclusies geformuleerd: de beide rollen overlappen elkaar grotendeels maar niet helemaal. De overlap is echter zo groot dat deze scharnierrol het beste in één persoon kan worden ondergebracht. Daarmee werken zij dan ook in één werkorganisatie als directe collega's.

DE PROFESSIONALS DIE DE SCHARNIERFUNCTIE VERVULLEN, ZIJN LID VAN EEN SOCIALE (WIJK)TEAM EN ONTMOETEN ELKAAR IN HET VO TEAM

Ontwikkel het huidige VO-leerteam door tot een zogenaamd "VO-team". De functionarissen die de scharnierfunctie invullen, zijn lid van een wijkteam (zij vallen hiërarchisch onder een wijkteamleider) en vormen samen (voor heel Amersfoort en regiogementen) het VO-team. Dit VO-team is het professionele huis van medewerkers die voor leerlingen en ouders de ondersteuning vanuit school en de hulp vanuit sociale (wijk)teams met elkaar verbinden. De leden van het VO-team zijn verbonden aan meerdere scholen van waaruit/waarvoor zij werken, maken deel uit van een sociaal wijkteam en zijn goed bekend met alle sociale wijkteams in de regio waar zij naar schakelen als hulp in de thuissituatie gewend is.

Leden van het VO team zijn lid van het sociale (wijk)team, dit is hun 'eerste' werkorganisatie. Daardoor kunnen zij snel schakelen en snel loslaten en hun handen weer vrij hebben voor nieuwe leerlingen. Daartoe moeten zij snel kunnen doorschakelen naar een collega sociale (wijk)teamlid (eigen team of ander team) die er dieper in kan en meer kan doen. Ook blijven zij door hun bedding in het sociale (wijk)team alert op de gezinsgerichte/systemische en oplossingsgerichte aanpak (ingebed in het sociale (wijk)team maar werkend vanuit het systeem van de school). Bovendien kunnen zij op deze manier ook snel zelf specialistische jeugdhulp inschakelen (sociale (wijk)teams beschikken). Zij zetten hun expertise m.b.t. het onderwijs in ten behoeve van het hele team. Regelmatig zullen zij ook een casus op kunnen pakken die niet via school maar direct bij het wijkteam binnenkomt en waar zij de juiste expertise voor hebben. Zo kunnen andere teamleden ook van hen leren en vice versa.

We zien als werkgroep voor ons dat een deel van de huidige contactpersonen vanuit de wijkteams lid wordt van het VO-team, samen met de huidige ILB-ers (die dan ook wijkteamlid zijn geworden). Een deel van de huidige contactpersonen zal geen contactpersoon meer zijn omdat een (ex-)ILB-er die rol dan overneemt. Daarmee ontstaat, denken wij, een VO-team van tien tot twaalf medewerkers.

De huidige ILB-ers zullen lid worden van een wijkteams waar de meeste VO-scholen staan, maar keuze voor een ander wijkteam, bijvoorbeeld waar veel jeugdigen (12-23 jaar) wonen, is ook mogelijk.

We adviseren dat de Stichting die werkgever zal worden van de leden van sociale (wijk)teams, ook het werkgeverschap op zich neemt van de leden van het VO team.

ONTWIKKELING BAARN, BUNSCHOTEN EN SOEST (BBS)

De Stichting Wijkteams is een Amersfoortse stichting. Van het VO-team kan iedereen deel uitmaken die een 'brugfunctie-rol' vervult op een VO-school in de regio Eemland. De regiogemeenten Bunschoten-Spakenburg, Soest en Baarn hebben vanuit hun sociale teams ook een contactpersoon op de VO-scholen in hun gemeenten. Deze wijkteamleden komen niet in dienst bij de Stichting Wijkteams. Op het Oostwende College in Bunschoten is geen ILB-er actief. De contactpersoon vanuit het wijkteam kan lid worden van het VO-team. Bunschoten, Soest en Baarn zullen met 'hun' scholen in gesprek gaan over hoe zij de scharnierfunctie willen vervullen. Afhankelijk van de ontwikkelingen in het kader van de gemeenschappelijke regeling Baarn, Bunschoten en Soest wordt de scharnierfunctie in deze gemeenten nader ingevuld.

We adviseren in alle scenario's dat degene die deze rol vervult in Baarn, Bunschoten en Soest ook lid wordt van het VO-team.

KERNTAKEN VAN HET VO TEAM

Ons advies is dat de VO-teamleden de onderstaande kerntaken vervult:

1. Het geven van advies en ondersteuning ten aanzien van onderwijsroutes (schooloverstijgend) die verband houden met complexe ondersteunings- /zorgvragen. (De verbinding leggen naar het zorgplatform hoort bij de school)
2. Het begeleiden van individuele leerlingen in de schoolomgeving bij lichte problematiek; wanneer de problematiek zich met name op het leefgebied van school afspeelt. Het VO team brengt de situatie op school en thuis (in relatie tot de leerling) in beeld om het schoolprobleem op te lossen. Het team werkt vanuit het systeem van de school en kan daarom ouders benaderen als ouders van de leerling zonder dat er een ondersteuningsvraag vanuit de thuissituatie ligt. Begeleiding is altijd kortdurend: de zorg voor de leerling moet zo snel mogelijk terug naar de school (met adviezen over hoe de leerling het beste ondersteund kan worden) óf is breder en zwaarder dan de leefomgeving van school waardoor het sociale (wijk)team moet worden ingeschakeld (de scharnierfunctie).
3. Verbinding leggen met ouders/verzorgers als de communicatie van school met hen wat verstoord is of moeizaam op gang komt. Ook dit is een onderdeel van de brugfunctie: zodra de communicatie weer enigszins op gang is, kan het VO team het overlaten aan school en ouders/verzorgers.
4. In overleg met de school en het sociale (wijk)team een multi-disciplinair overleg (MDO) over leerlingen organiseren. Bij dit overleg kunnen op korte termijn die begeleiders en hulpverleners worden uitgenodigd, die betrokken zijn of zouden kunnen worden bij het bieden van een geschikte aanpak voor een leerling. Bij een MDO kunnen ook andere disciplines worden ingeschakeld, met name Leerplicht, GGD en politie.

We zien voor ons dat het VO-team ongeveer zes keer per schooljaar bij elkaar komt, aan de start wellicht wat vaker. We adviseren het VO-team te laten leiden door één van de wijkteamleiders zodat er ook een vertegenwoordiging is in het managementteam van de (stichting) wijkteams. Deze VO-teamleider is daarmee een duidelijk aanspreekpunt voor scholen en andere partners. Hij of zij kan één keer per jaar aanschuiven in het voorbereidend OOGO. Aan hem of haar kan gevraagd worden na één of twee jaar een evaluatie te schrijven over de hier geadviseerde werkwijze. Als werkgroep denken we dat het goed is over anderhalf tot twee jaar te evalueren en op dat moment te bezien of een apart VO-team wenselijk is. Daarmee worden alle VO-teamleden dan uit de wijkteams gehaald worden en functioneren zij als speciaal team binnen de stichting wijkteams. Op dit moment adviseren we hen lid te laten zijn van een wijkteam om de uitwisseling van kennis en expertise en de inbedding in de wijkteam-werkwijze intensief vorm te geven.

Overigens gaan wij hier als werkgroep niet over en laten we de werkwijze graag over aan de wijkteam-organisatie in overleg met de scholen en het samenwerkingsverband.

MAATWERK BLIJFT MOGELIJK

Zo ontstaan duidelijke kaders voor de rol van het VO team bij de samenwerking tussen scholen en sociale (wijk)teams. Binnen die kaders ontstaat een speelveld dat op eigen manieren kan worden ingevuld. De manier waarop het lid van het VO team aansluit bij ondersteuningstructuur kan per school verschillen. Een lid van het VO team kan aansluiten bij het interne zorgoverleg, kan open staan voor vragen van leerlingen of ouders, kan contact onderhouden met mentoren, maar dat hoeft niet altijd op dezelfde manier te verlopen. We adviseren wel, gezien de positieve ervaringen daarmee, dat het VO teamlid met een bepaalde frequentie (voorkeur wekelijks) aanwezig en aanspreekbaar is op school voor zowel zorgcoördinatie, mentoren, leerlingen als ouders. Ook is daarmee helder wanneer overleg in het vierkant mogelijk is (samen met leerplicht- en GGD=medewerkers)

SAMENWERKING OP SCHOOLNIVEAU MET GGD EN LEERPlicht BELANGRIJK

Per school moet een stevig vierkant ontstaan tussen het VO teamlid, de jeugdverpleegkundige of –arts, de leerplichtambtenaar en de zorgcoördinator. Daardoor kan, zonder de privacy te schaden, preventief worden gehandeld. Door school op deze manier als vind- en werkplaats te benutten, kan voorkomen worden dat veel casussen worden doorgezet naar het team waar de leerling woont en kan anderzijds, als het echt nodig is, zo tijdig mogelijk specialistische jeugdhulp worden ingezet.

UITROL MBO

Implementeer het VO team ook binnen het mbo. Er hebben reeds diverse gesprekken plaatsgevonden met het mbo en zij sluiten graag aan bij de werkwijze van de aansluiting VO en jeugdhulp.

FINANCIËN

De VO-scholen behouden volgens bovenstaand advies (minimaal) dezelfde beschikbaarheid (in uren) van iemand die de brugfunctie tussen school en jeugdhulp kan vervullen. Wanneer deze beschikbaarheid én effectiviteit ervan toch te wensen overlaat, hebben zij een duidelijk aanspreekpunt bij de verantwoordelijke van de stichting wijkteams. Ook wanneer zij extra inzet wenselijk vinden, kunnen daarover (zakelijke) afspraken worden gemaakt met de Stichting wijkteams.

We gaan uit van een beschikbaarheid van gemiddeld 3 uren per VO-school per schoolweek. Dit staat los van individuele hulpverleningstrajecten. We adviseren aan het eind van schooljaar 2016-2017 de inzet van het VO-teamlid per school te evalueren en de tevredenheid over de samenwerking te toetsen (zowel vanuit het VO-teamlid als vanuit de school).

Het samenwerkingsverband heeft SOVEE op dit moment ingeschakeld om het Zorgplatform te coördineren. Dit staat los van het onderhavige advies. De scholen adviseren over onderwijsroutes wordt ingevuld door het VO-teamlid.

Om dit advies te implementeren, is een implementatieplan nodig. Dit kan t.z.t. op tafel komen op het voorbereidend OOGO.

Op dit moment zien wij als werkgroep in elk geval de volgende vervolgstappen voor ons:

- een advies naar de arbeidsrechtelijke consequenties voor de medewerkers van SOVEE die overgaan naar de wijkteams. (Van 1 augustus tot 1 januari 2017 is een overgangssituatie waarbij zij net als alle andere wijkteamleden uitgeleend kunnen worden aan een wijkteam; de subsidie voor ILB is tot 1 januari 2017 verstrekt). Actie gemeente Amersfoort i.s.m. SOVEEE
- deze adviesnotitie laten bekrachtigen op het OOGO van 4 juli 2016. Actie gemeenten Eemland in samenwerking met SWV Eemland
- uitwerken gewenste situatie voor regiogemeenten Soest, Baarn en Bunschoten (betreffende gemeenten)
- communicatie naar alle scholen/zorgcoördinatie en vertaling naar wat het per school en wijkteam betekent; ook informeren van wijkteamleiders, jeugdartsen, lpa's, etc. Actie gemeenten en samenwerkingsverband
- Uitrol binnen MBO en VSO
- Monitoring en bijsturen (maatwerk) – OOGO i.s.m. stichting wijkteams en SWV (signaalfunctie)